

október 2018

novinky z radnice

život a kultúra trnavy

foto: Elena Ursinyová

mesto trnava ■ ročník XXIX ■ číslo 9 ■ nepredajné!

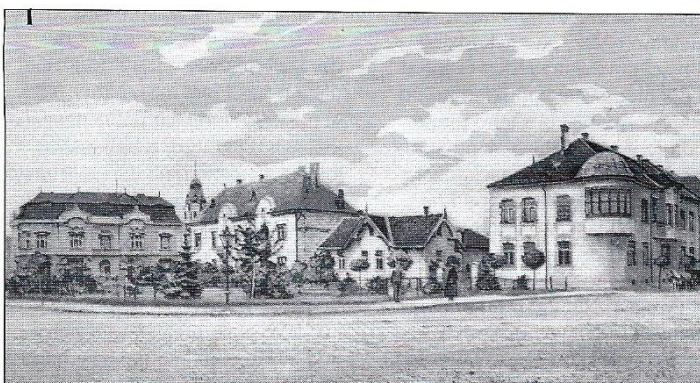
Simona Jurčová, *Západoslovenské múzeum v Trnave*

Na návšteve u Ferdinanda Lintnera, riaditeľa filiálky Slovenskej banky v Trnave a Figara

Poznámky k trnavským bankám

Po fúzii Hospodárskej banky so Slovenskou bankou v roku 1921 zostalo v budove Hospodárskej banky v Trnave sídlo filiálky Slovenskej banky. Riaditeľom trnavskej pobočky bol Ferdinand Lintner a podľa Trnavského almanachu z roku 1926 v nej pracovalo päť úradníkov. Pre Ferdinanda Lintnera bol rok 1926 dôležitý aj preto, že si vtedy založil rodinu. Za manželku si vzal Máriu rod. Hladitsovú z Hlohovca, v roku 1927 sa im narodila dcéra Edita a o rok neskôr syn Igor. Bývali v služobnom byte priamo v budove banky, z ktorého sa zachovalo niekoľko unikátnych fotografií z roku 1932.

Príbeh budovy banky, vtedy na Slnecnej ulici 2/a, sa začal o čosi skôr, a tak sa musíme vrátiť v čase na začiatok dvadsiateho storočia. V prvej dekáde 20. storočia bola situácia v Trnave podobná ako inde na území dnešného Slovenska. Politika Uhorská a silná maďarizácia potláčali národné tendencie Slovákov. Trnavské ulice, obchody, úrady a iné prevádzky mali maďarské názvy, maďarčina bola úradným jazykom, v ktorom sa aj vyučovalo na školách. No rozbehnutý projekt boja za práva Slovákov začatý v predošlých desaťročiach už nebolo možné ignorovať a nová generácia vzdelanej slovenskej inteligencie mala nielen kultúrne a politické, ale i podnikateľské ambície. Rodák z Brezna Dr. Ján Záturecký pochádzal z národne uvedomelej rodiny Petra Zátureckého – učiteľa a zberateľa slovenskej ľudovej slovesnosti. Do Trnavy sa dostal v roku 1903 ako mladý lekár po

Hospodárska banka v Trnave na námestí, ktoré vzniklo prekrytím toku Trnávky, dobová pohľadnica okolo roku 1919, zdroj: Jozef Benko

Slovenská banka v Trnave, dobová pohľadnica okolo roku 1950, zdroj: Jozef Benko

štúdiách v Budapešti a Štrasburgu a po praxi v bratislavskej nemocnici. Dr. Milan Ivanka si v roku 1904 zriadil v Trnave advokátsku kanceláriu, spolupracoval s českými podnikateľmi a politikmi a sám bol politicky činný. Obaja mladí slovenskí intelektuáli si v Trnave založili rodiny. Dr. Ján Záturecký si vzal za manželku Vieru – vnučku Viliama Paulínyho-Tótha a Milan Ivanka sa oženil s Elenou, trnav-

Ferdinand Lintner ako vojak, zdroj: rodinný archív Janikovcov

skou rodáčkou, dcérou advokáta Vendelína Kutlíka. Dr. Ján Záturecký a Dr. Milan Ivanka založili v Trnave v roku 1906 Hospodársku banku ako peňažný ústav, ktorý sa mal venovať pomoci podnikaniu v oblasti poľnohospodárstva a obchodu. Banka poskytovala úvery statkárom i drobným roľníkom a zakrátko sa z nej stala prosperujúca banková inštitúcia s viacerými filiálkami na Slovensku.

Za bývalou Dolnou bránou, na niekdajšom dobytčom trhu v Trnave bola v roku 1914 postavená budova Hospodárskej banky podľa projektu architekta Milana Michala Harminca. Honosná novostavba so secesným priečelím bola základom pre neskoršiu Slnecnú ulicu (potom aj Tyršova ulica, dnes Rázusova ulica). Po vzniku Československa nastali viaceré zmeny. Hospodárska banka sa v roku 1920 presťahovala do Bratislavy, v Trnave zostala len jej filiálka. Ďalšie filiálky boli v Banskej Štiavnici, Brezovej, Hliníku, Hlohovci, Leviciach, Modre, Myjave, Nitre, Novej Bani, Novom Meste nad Váhom, Nových Zámkoch, Pezinku, Piešťanoch, Senci, Vrábľoch, Vrbovom a v Zlatých Moravciach. Jej predsedom bol Dr. Ján Záturecký, lekár v Trnave, podpredsedom bol statkár Imrich Parrák, neskôr tiež politicky aktívny.

Členmi správnej rady boli senický právnik Dr. Cyril Horváth, trnavský veľkostatkár Jozef Slezák, veľkoobchodník z Brezovej Štefan Štefánik st., evanjelický biskup z Modry Samuel Zoch, publicista a evanjelický farár (vtedy v Krajinom) Michal Bodický, právnik Dr. Milan Ivanka, Dr. Rudolf Markovič, Dr. Ľudovít Medvecký, Dr. Martin Mičura a Samuel Valášek. Riaditeľom trnavskej filiálky bol Ľudovít Kraic, pracovalo v nej

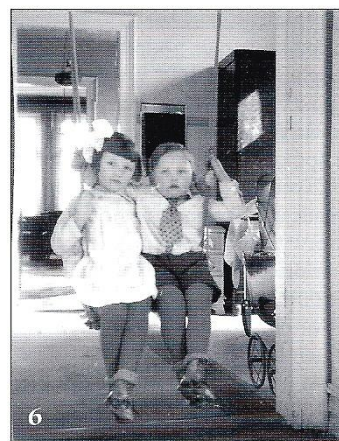
Ferdinand Lintner a manželka Mária na svadobnej ceste v Trenčianskych Tepliciach, 26. júna 1926, zdroj: rodinný archív Janíkovcov

Ferdinand Lintner s dcérou Editou a synom Igorom, rok 1932, zdroj: rodinný archív Janíkovcov

10 úradníkov a traja ďalší boli zamestnanci samostatného Oddelenia hospodárskych strojov.¹ Hospodárska banka splynula fúziou so Slovenskou bankou a od roku 1921 bola v jej pôvodnej budove v Trnave umiestnená pobočka Slovenskej banky. Niekedy v nasledujúcom období sa jej riaditeľom stal Ferdinand Lintner. S praxou v pražskej banke prišiel do Trnavy na manažérske miesto z Čiech. Čosi o jeho

Edita a Igor v prvom byte v budove Slovenskej banky v Trnave (dnes knižnica), 1932, zdroj: rodinný archív Janíkovcov

¹ Almanach mesta Trnava. Vydal časopis Nové Slovensko. Tlačou knižtlačiarne Fr. Urbánka a spol. Trnava 1926

Živote sa dozvedáme prostredníctvom dokumentov zachovaných v rodine jeho vnuka. Narodil sa v roku 1891 v Soběslavi (južné Čechy, neďaleko Tábora). Do svetovej vojny nastúpil v rámci 47. pešieho pluku v Mladej Boleslavi. Neskôr bojoval v Československej légii v Sarajeve. Po vojne a po vzniku Československa pracoval ako bankový úradník v Prahe. V úradných dokumentoch uvádzal dokonalú znalosť jazyka českého, slovenského a nemeckého, dostatočnú znalosť srbochorvátskeho a francúzskeho jazyka. Nevieme presne, v ktorom roku nastúpil do Trnavy, no v Almanachu Trnavy z roku 1926 je už zaznamenaný ako riaditeľ filiálky Slovenskej banky.

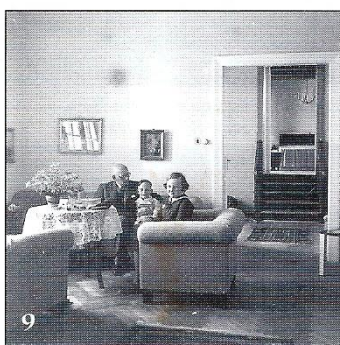
Ferdinand Lintner sa so svojou budúcou manželkou zoznámil vo vlaku, ktorým obaja často cestovali. Mária Hladitsová z Hlohovca študovala v Brne farmáciu. Svadba bola po ukončení jej štúdií v roku 1926. Ferdinand Lintner bol počas trnavského pôsobenia členom viacerých spolokov, napríklad Matice slovenskej, 64. zboru Slovenskej ligy či Klubu československých turistov. Ako riaditeľ trnavskej pobočky Slovenskej banky prevzal Ferdinand Lintner vedenie jedného z významných trnavských priemyselných podnikov – továrne na čokoládu Fischer a. s. Továrňu založil v Trnave podnikateľ Adolf Fischer v roku 1905 a výrobu spustil v roku 1906. Prosperujúca továrňu vyžadovala modernizáciu a spoločnosť sa rozhodla v roku 1920 celkovo závod rozšíriť. Investície boli financované úverom, ktorý však neskôr spoločnosť nevládala splácať, a tak sa dostala pod správu Slovenskej banky. Továrňu na čokoládu Fischer a. s. zmenila 13. apríla 1934 na valnom zhromaždení názov podniku na Figaro, akciová továrňu na čokoládu a cukrovinky v Trnave.

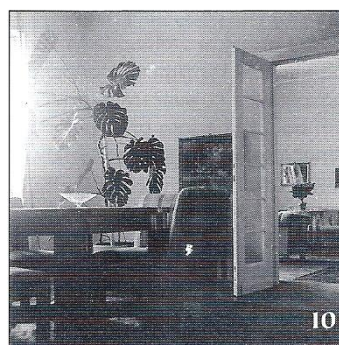
Schodisko, nika a vstup do bytu v byte riaditeľa v bytovom dome Figara, po r. 1934, zdroj: rodinný archív Janíkovcov

Hala s kazetovým stropom v byte riaditeľa Figara, po r. 1934, zdroj: rodinný archív Janíkovcov

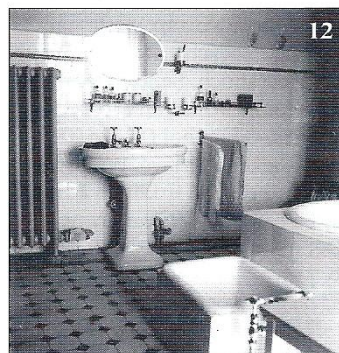
Denná izba v bytovom dome Figara, po r. 1934, zdroj: rodinný archív Janíkovcov

Salón v bytovom dome Figara, po r. 1934, zdroj: rodinný archív Janíkovcov

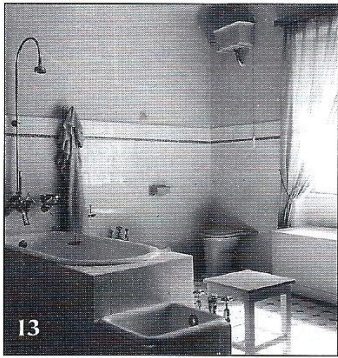
Spálňa rodičov v bytovom dome Figara, po r. 1934, zdroj: rodinný archív Janíkovcov

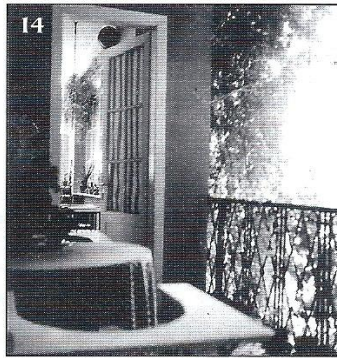
Kúpeľňa vyššieho štandardu v bytovom dome Figara, zdroj: rodinný archív Janíkovcov

Ferdinand Lintner s manželkou a dvomi deťmi bývali v Trnave najskôr v služobnom byte v budove banky z roku 1914 projektovanej architektom Harmincem. V rodinnom archíve sa zachovala kolekcia fotografií z interiéru bytu vyššieho životného štandardu. Žiaľ, nezachovali sa ale informá-

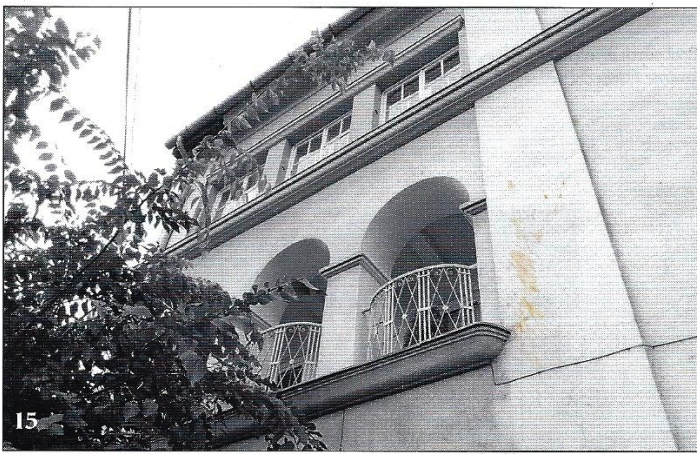
cie, ktoré by potvrdili presťahovanie do iného bytu v Trnave. Po preskúmaní detailov sme došli k záveru, že určite ide o fotografie z dvoch rôznych bytov a podľa veku detí na fotografiách aj z dvoch rôznych rokov. Z interiéru bytu v budove banky v Trnave (dnes knižnica) sa zachovalo 6

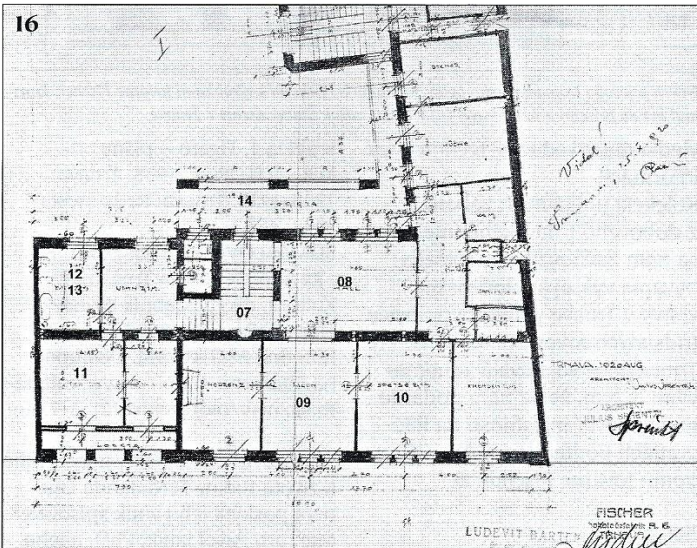
13 Kúpeľňa vyššieho štandardu v bytovom dome Figara, zdroj: rodinný archív Janíkovcov

14 Zábradlie balkóna na dobovej fotografii, zdroj: rodinný archív Janíkovcov

15 Zábradlie balkóna v bytovom dome na Ulici A. Žarnova, 2018, foto autorka

16 Plán riaditeľského bytu z roku 1920 pred stavbou bytového domu na Emmerovej 11 (dnes A. Žarnova 51), zdroj: Státny archív v Trnave

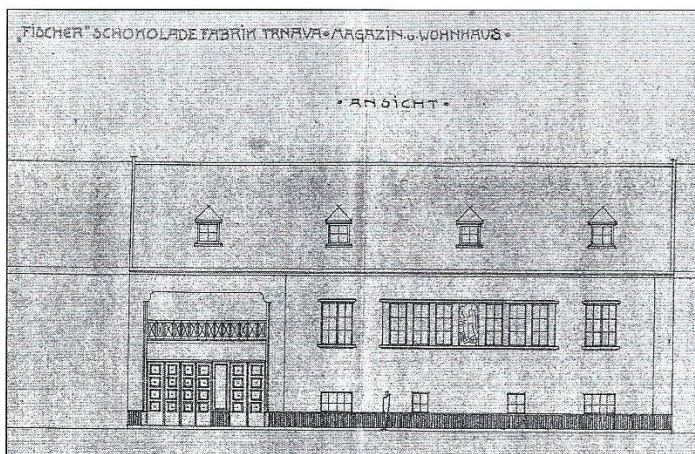
fotografií z roku 1932. Autentické zábery z budovy, ktorá je dnes známa predovšetkým ako sídlo Knižnice Juraja Fándlyho, nie sú však príliš dobrej kvality. Tam, kde sa dnes nachádzajú pracoviská knižnice na zvýšenom podlaží z dvora, bol v dvadsiatych a tridsiatych rokoch 20. storočia byt riaditeľa.

Ďalšie fotografie (20 ks) pochádzajú z moderného funkcionalistického bytu, z obdobia po roku 1934 – odhadujúc podľa veku detí zachytených na jednej z fotografií. Záchytným bodom pre identifikáciu bytu bol typ mreží na balkóne. Zhoduje sa s typom mreží na zábradliach balkónov a pavlačí v bytovom dome dnes na Ulici A. Žarnova 51, ktorý bol postavený v roku 1921 pre manažment továrne na čokoládu Fischer, neskôr známej ako Figaro.

V Státnom archíve v Trnave v zložke Figaro sa nachádzajú plány bytového domu továrne Fischer z roku 1920. Pri porovnaní niektorých detailov sa podarilo identifikovať niekoľko miestností na rodinných fotografiách z obdobia po roku 1934. Riaditeľský byt mal osobitný vchod so schodiskom, ktoré viedlo na prvé poschodie a časť bytu mala okná do ulice (vtedy Emmerovej). Na fotografii vstupu so schodiskom (obr. 7) je nika s keramikovou vázou – nika je nakreslená aj na pláne z roku 1920. Dverami sa vchádzalo do haly, ktorej okná viedli do dvora. Na fotografiách má hala kazetový strop, originálny typ dreveného nábytku a tehlový obklad vykurovacieho telesa s rímsou (obr. 8). Z haly sa vstupovalo jednými dverami do zóny s oknami do ulice a druhými dverami do chodby, ktorá ústila na jednej strane do detskej spálne a na druhej strane do kuchyne s jedálňou. Z tejto chodby viedli dvere aj do malých miestností (komora, izba pre slúžku?).

Podstatná časť bytu obytnej zóny mala priechodné izby s oknami do ulice. Z haly viedli dvojkrídlové dvere do dennej izby so sedačnou súpravou (obr. 9), naľavo bol salón s okrúhlym stolom (obr. 10), napravo ešte jedna izba, z ktorej viedlo malé schodisko do rodičovskej spálne (obr. 11). Zo spálne sa vchádzalo do lodžie s tromi oblúkmi do ulice, ktorá je aj dnes ozdobným prvkom fasády domu. Oproti lodžii bolo dvojité dvere – do kúpeľne s toaletou (obr. 12, 13) a do dámskej izby s toaletným stolíkom a zrkadlom, ktorých okná už viedli do dvora. Byt mal na dvorovej strane prístup na verandu – zimnú záhradu a lodžiu so zábradlím (obr. 14), ktoré sa zachovalo podnes (obr. 15).

Ferdinand Lintner zomrel v roku 1937 a rodina sa potom presťahovala do Bratislavy. Manželka Mária absolvovala Farmaceutickú fakultu v Brne v roku 1925, kde získala akademický titul PhMr. Počas vojny pracovala v Bratislave na výskume rakoviny. Po vojne sa znovu vydala, jej druhým manželom bol Gustáv Muzik. Neskôr, v roku 1949, vyštudovala Prírodovedeckú fakultu v Bratislave, kde získala akademický titul RNDr. Dcéra Edita Mária Lintnerová študovala na Filozofickej fakulte Slovenskej univerzity v Bratislave (dnes univerzita Komenského), ovládala viacero jazykov, pracovala v oblasti odborných informácií a medzinárodných vzťahov – napríklad bola vedúcou zahraničného oddelenia Slovenskej lekárskej spoločnosti, úzko spolupracovala s prof. MUDr. Karolom Šiškom, DrSc., ako jeho osobná tajomníčka, tak v jeho funkcii riaditeľa Ústavu experimentálnej chirurgie SAV, ako aj v jeho funkcii predsedu Slovenskej akadémie vied. Jej posledným profesionálnym pôsobiskom bol Ústav pre vedeckú sústavu hospodárenia, kde

Prvý návrh priečelia pôvodne plánovaného dvojpodlažného bytového domu s obchodom vedľa továrne Fischer, 1920, zdroj: Štátny archív v Trnave

Návrh priečelia trojpodlažného bytového domu a obchodu s výrobkami továrne Fischer, ktorý mal byť na prízemí a vo dvorovej časti, 1920, zdroj: Štátny archív v Trnave

viedla útvár vedecko-technických informácií. Kolekcia unikátnych záberov z dobového trnavského interiéru sa nám zachovala ako ukážka bývania vyššej spoločenskej vrstvy v Trnave v období polovice tridsiatych rokov 20. storočia. Pre Trnavčanov sa stávajú zaujímavými aj tým, že sa nám podarilo identifikovať miestnosti na fotografiách podľa plánov bytového domu továrne Fischer. ■

Zdroje:
Štátny archív v Trnave, Mestský úrad v Trnave, technické oddelenie,

krabica 4, Figaro – plány KOL. AUTOROV. 1938. Trnava 1238-1938. Trnava: Rada mesta 1938. 488 s.
SUMBALOVÁ – ZÁTURECKÁ, A. : Zo spomienok na Trnavu. In: Kultúra, dvojtýždenník závislý od etiky. ISSN: 1336-2992 [online]. [Cit. dňa 2017-02-13]. Dostupné na internete: <<http://www.kultura-fb.sk/new/old/archive/21-3-7.htm>>

Informácie, dokumenty a fotografie k životu rodiny Ferdinanda Lintnera poskytli jeho vnuk spisovateľ Mgr. art. Pavol Janík, PhD. a jeho manželka režisérka Mgr. art. Olga Janíková